

SÁNTHA József

HOMOGENE NIZÁCIÓ

Mivel a szavaink már rég eladósodtak, és megfizethetetlenül sokkal tartoznak a valóságnak, sőt a törlesztés összes lehetséges módja is csődöt mondott, így képtelenség rendet tartani, és szinte vak dühvel kéne belerohannunk a mondanivalónk legintenzívebb kifejtésébe, mondtam azon a napon az óvónőnek, aki az irodájába hivatott, és sejtésem szerint egy újabb csínytevésém miatt szeretett volna a sarokba állítani. Ezt már régóta megalázónak éreztem, hiszen közben nagycsoportos lettem, és bizonyos rangot szereztem a társaim között, különösen a lányok körében volt feltűnően nagy a respektusom, és éppen ezért éreztem, hogy nem megfelelő pedagógiai elbánásban részesülök. Egy hitványan öltözött figura is ült abban a szobában, akire azonban a legkevesebb figyelmet fordítottam. Megelégedtem azzal, hogy a színpadiasra sikerült belépőmmel minden apró vádat elhárítsak magamról. Nem csak arról van szó, mondtam még hevesebben, hogy elbeszélhetetlenül gazdag életet élek, és ebben a kicsinyes környezetben kell naponta megküzdenem az érvényességemért, de képtelen vagyok mindezen élményeimet, tapasztalataimat nyelvelig realizálni. Ha nem hallgat meg senki, ha nem találok értelmes nevelőkre, akkor tökéletesen úgy érzem, hogy félresiklik a személyiségem, akkor mindaz a képzet, találékonyosság, kreativitás a semmibe hullik. A szemébe, tettem még hozzá.

Még mielőtt megértették volna a mondandóm lényegét, azonnal engedelmet kértem, hogy rágyújthassak egy szivarra, mert úgy tűnt, valamilyen fontosabb dologban kell most tárgyalnom, és én már képtelen vagyok ilyen infantilis módon, amit a hely szelleme megkövetelt, érvényt szerezni a személyiségemnek. Emlékszem, Klári néni lefordult a székről, csak a berohanó segédszemélyzet intenzív gondoskodása térítette magához, én pedig diadalmasan rágyújtottam a szivarra, amelyet eddig mindig az udvar végén álló vécedeszkán szívtam el. Nem, nem, mondtam, semmiképpen nem korlátozhatnak többé semmilyen tevékenységemben, és különösen nem engedem meg, hogy a gondolkodásom ilyen fiatalon egész életemre kiható sérüléseket szenvedjen el.

Uram, kezdte a gyengén öltözött, aki ezek szerint bedőlt a lendületes *entréem*nak, és elfogadta személyiségem teljes körű érvényességét. De Klári néni leintette, mondván, ez mégiscsak egy óvoda, ahol bizonyos védelmet és megfelelő megértést kell tanúsítani a kisdedek iránt. Arról van szó, fordult most felém, hogy a felügyelő bácsi szeretne neked néhány kérdést feltenni. Én meséltem neki — utólagos engedelmeddel — a csíntevéseidről, de most komolyabb dolgokkal kell majd szembesülnöd. Igen, elmondtam azt is, hogy két óvónőnek is fel kellett mondanunk, mert a délutáni pihenő alkalmával az ágyadban találtunk rájuk, nem éppen megmagyarázható helyzetben. És a kártyás ügy, ugye, amikor a Zsorzsettnél tett látogatásod alkalmával az édesapja csapd le csacsit játszott veletek, és tisztázatlan körülmények között te elnyerted a család autóját, az egész házat, és másnap még a család megtakarított pénze is a zsebedbe vándorolt. Nem vagy már csecsemő, felelősséggel tartozol bizonyos cselekedeteidért. Nem jöttem zavarba, hiába is csúrték

csavarták a dolgot, ezenkívül a szivar is kellemesen, nyugtatólag hatott rám.

Hol tartózkodott tegnap éjjel kettő és négy óra között, kérdezte a felügyelő. A kiságyamban aludtam, feleltem higgadtan, a szüleim szobája melletti gyerekszobában. Érdekes módon megtaláltuk a cipője nyomát a Fötéren, a nyomkövető kutyáink egyenesen a bank épületétől a lakásuk ajtajáig vezettek. Hunyorgva nézett rám ez az ebszemű, mintha csak a lellem mélyére szeretett volna látni, de én lepöccintve a hamut, máris kész voltam a logikus magyarázattal. Két esetben szoktam éjjelente elhagyni a lakást, mondtam. Az egyik nagyon személyes természetű, a másíkról pedig papírom van. Tehát elismeri, hogy tegnap éjjel járt a Konverz bank előtt? Nem tudom pontosan jártam-e arrafelé, de nem értem, miért is ne lehettem volna ott. Azt kérdezem pontosan, kedves uram, hogy miért csellengett egy bankfiók előtt a kora hajnali órákban, pattant fel a nyomozó, mire Klári néni halkán felsikoltott. Miután mindketten hosszan rám meredtek, én pedig a legkisebb nyugtalanságot sem mutattam, az óvónő arra kérte a felügyelőt, hogy függessze fel a kihallgatást, mert a továbbiakban, úgy gondolja, hogy a szülők és a védő ügyvéd jelenléte nélkül egy kiskorú megvádolása tökéletesen törvénytelen.

Leintettem a legkedvesebb óvónőmet, aki mindig is érezte velem, hogy nem vagyok közömbös a számára, és gyakran ült az ágyam mellett a kezemet, a homlokomat simogatva, és már majdnem annyira közel éreztem magamhoz, mint Melindát, akit csak két hete kaptak rajta, hogy a számat és az orromat puszilgatja, anélkül, hogy megnedvezné az ajkait, és ez egészen különös izgalommal töltött el. Papírom van róla, hogy holdkóros vagyok, mondtam határozottan. A szüleim ezért évek óta be sem zárják az ajtókat, nehogy az emeleti ablakon távozzam kényszeres sétáim során. És mi lenne a másik ok, amiért az éjszakai utcákon bolyong, kérdezte kiszikkadt szájjal a felügyelő. Oké, zsandárom, ha hozat két korsó sört a Forint utcai kricsmiből, elárulom magának azt is. Azon kívül megkérném Klári kisaszont, hogy mivel a vallomásom túlságosan személyes jellegű, néhány percre hagyjon magunkra.

Hosszan méregettük egymást, a nyomozó úgy gondolta, hogy most sarokba szorít, és amikor az óvónőm távozott, majd megkaptuk a korsó sörünket, én is kellemetlenül éreztem magam, lassan szívtam a szivart, de éreztem, hogy ez némiképpen a zavar jele is, mert nem voltam annyira erős dohányos, hogy az apám készletéből elcsent kubai szivarokat ilyen gyorsan képes lettem volna elfüstölni. De azt is tudtam, hogy a védelmi bástyáimat meg kell erősítenem, bár az eddigi szereplésemmel tökéletesen elégedett voltam, ám most jön majd a neheze. Szemtől szemben ültünk egymással, és aprókat kortyolgattam a korsómból, míg ő éppen csak a szájához érintette, minden idegszálával a mondanivalómra koncentrált. Nos, fiatalember, valamit mondani akart, szólalt meg egy hosszabb hallgatás után. Csak nem képzeli, mondtam határozottan, hogy egy hatéves gyereket egy ilyen helyzetben valamiféle, nem tudom, kik által elkövetett

bűnök beismerésére kényszeríthet. Bár valóban túlteng bennem a mondandó, és szüntelenül törekszem a valóság nyelvi leképezésére, olykor, jegyeztem meg epésen, talán a képzeletem is túlhágja a valóság határait. Még azt sem tagadhatom, hogy koromnál kissé érettebb dolgok foglalkoztatnak, és gyakran olyan érzésem van, mintha a felnőttek sokkal butábbak, egyszerűbbek, legalábbis konvencionálisabbak lennének nálam.

Egy ideig türelmesen hallgatott, de mivel tovább csürtemcsavartam a mondanivalómon, egy idő után már erősen lankadt a figyelme, kezének az asztallapon való dobolásából azt is megértettem, hogy nem sokáig játszhatom vele, hamarosan majd mondanom kell valamit. Nem szerettem volna, ha kivetkőzik önmagából, és esetlegesen durván bánik velem. Azt szerettem volna, ha úriemberekként válunk el. Nos, mit is akart mondani nekem, fiatalember? Erősen előrehajolt, láttam arcának sárgás vonásait, éreztem leheletének savanykás szagát, meglehetősen idegen volt számomra mindez. Különösen a zsíros haja túnt guszustalannak. Egyszerűen képtelen volt úgy viselkedni, hogy elfogadjam a jóindulatát. Maga nagyon megváltozott, és én csak olyan emberek előtt nyílok meg, akik bizonyos korlátokat nem nem lépnek át. Akik képesek arra, hogy kölcsönösen betartsák az emberi normákat. Noha még fiatal vagyok, ezért nem lehet olyan gazdag tapasztalatom, mint önnek, mondtam kissé leereszkedően, remélve, hogy nem veszít a méltóságából, és meg akarja őrizni a szívélyesség látszatát. Ördög és pokol, pattant fel, maga gúnyt űz egy hivatalos kihallgatásból, különösen pedig szerény személyem kifigurázása a legfőbb célja.

Tudja pontosan, hogy hány éves vagyok, kérdeztem egészen sután, most a félig szívott szivart is elnyomtam, bár teljesen nem mondhattam le róla, hiszen már apám is gyanakodni kezdett az utóbbi időben, hol a postást, hol a bejárónót gyanúsította meg. Való igaz, hogy anyám néha megkínálta őket ebből a kincsből, apám dolgozószobájának íróasztalán zárt fadobozban heverő, duzzadt testű, arany gyűrűvel jelölt legfinomabb nyalánkságokból. Tudja, hogy hány éves vagyok, kérdeztem. Hat! Hatéves vagyok, és még mindig nem tudtam lemondani a cumiról. Egy túlkoros, ostoba, elkényeztetett kisfiú vagyok, aki már ugyan megtapasztalt ezt-azt az életben, de a szivarozás édes gyönyöre mellett még mindig cumizom. Jólesett ezt kimondanom, és mintha a nyomozóm meg is rettent volna, olyan zavar uralta el hirtelen az arcát, amely sükségtelenné tette, hogy a történetet, ha egyáltalán ez elmondható még, közös akaratból tovább mondjam. Ha eddig kételkedett volna a gyermekem lényemben, az ártatlanságomban, most olyan dühroham előjelét láttam meg a szemében, hogy legszívesebben segítségért kiáltottam volna, hogy jöjjön be végre Klári óvónő, akár Zsuzsi óvónő, aki mindig visszautasította a közeledésemet, és egy langyos simogatásnál többet nem értem el. Egy hatéves már semmiképpen nem cumizhat, más területeket kell keresnie, ha utol akarja érni a saját korát. Én pedig mindig is arra törekedtem, hogy első legyek a sorban, hogy elsajátítsam már idejekorán a nálam idősebbek életszemléletét. Micsoda szenvedés volt ez, kiáltottam, hogy a

játszóterén el kell rejtenem a cumimat, mert a hinta-palintázás közben kieshet a zsebemből. Nos, hát az elrejtett cumimért mentem vissza az éjszaka közepén a játszótérre, mert e nélkül képtelen voltam elaludni.

A nyomozó dűhe láthatóan elpárolgott, hirtelen ébredt annak a tudatára, hogy egy óvodába merészkedett be, és talán, mint jól sejtettem, engedély nélkül folytatott egy még nem büntethető gyerekkel szemben kihallgatást. Bejött az óvónő, és meglepődve tapasztalta, hogy immár, számára váratlanul, én kerültem felül, hogy semmiféle joga nincs ennek a beteges lelkületű embernek itt tartózkodnia. Ekkor azonban számomra teljesen érthetetlen logikával azt kérte, hogy belenézhetne-e a létra jellel ellátott öltözőszekrényembe. Minden fölényem, az eddig hűvösen felkínált személyiségem elpárolgott. Klári néni megkért, hogy menjek vissza a csoportomhoz, ők pedig elindultak, hogy alaposan átvizsgálják az évek óta felügyeletem alatt tartott holmijaimat. Még volt annyi jelenlétem, egyenes léptekkel haladtam át az ebédlőn, de aztán a rohanni kezdtem, átgázoltam a virágágyáson, és az óvodai szerelmemmel titkosan használt, bokrok mögötti lukat kerestem. Futva értem haza, egyenesen a pincébe mentem, és a betöréseknél viselt álszakállat és állbajuszt felragasztva siettem az állomásra, hogy elérjek egy akárhova induló vonatot. Szerencsére voltam annyira előrelátó, hogy az utolsó bankrablásokból származó pénzt mindig megfeleztam. Tudtam, hogy a legveszélyesebb utam ez: méteres törpeként, rosszul exponált arcszőrzettel, fejemen egy fekete kalappal hányom ki magamból az abszurditást, de úgy gondoltam, minél bátrabb az ember, annál többet ér. Az utcán sétálva részegesen dülöngéltem is, és a maradék szivaracsonkot szívva harsány színjátékba kezdtem, ha valaki a közelembé ért, hogy még inkább kiszakítsam magam a valószínűség látszatából, hogy füstbe oldódó figura legyek, se test, se lélek, csak egy elsuhanó bohókás árny az ezüstösen csillogó félhomályban.

Magam sem tudom ma már, miképpen is lehetséges mindaz, ami ezután történt. Vagyis ezeknek az összefüggő és folyamatosan egymásra épülő, egymást kiegészítő véletleneknek köszönhetően kerültem ki Skóciába. Sem a vasúton, sem pedig a repülőtereken, a vámvizsgálatok alkalmával, sem a határátlépéseknél nem vették alaposan szemügyre a fizimiskámat, illetve egyetlen pillanatra sem kételkedtek egy szakállas, fekete kalapos törpe szándékait és papírjait illetően. Már akkor le kellett volna tartóztatniuk feltételezésem szerint, amikor több tízmilliónyi forintot tettem a bankszámlámra, és azt fontra váltottam. A bank azonban lényegében a tőle lopott pénzt nagyon szívélyesen fogadta, azonnal a legkedvezőbb feltételeket ajánlotta a táskámból nehézkesen kipakolt pénzkötegek lekötésére, így minden veszélyesség nélkül értem célba, és lettem hamarosan eme ország megbecsült lakója. Óvatosságból északra tartottam, kerültem a népesebb településeket, és minden kirívó dologtól, fényűzéstől tartózkodtam. És bár többször is leesett a ragasztott szakállam a pincérek vagy éppen a vámtisztek jelenlétében, néha a levesembe, máskor a cipőjűkre, ők mindannyiszor félrenéztek, egyetlen

pillanatra sem kellett félnem. Éppen a túlzott, már-már esztelen és irracionális szerencsém okozta végül életem egybefüggő, engemet beteggé tévő nagy bukását. Mert racionális ember lévén, zsenge korom ellenére rá kellett döbennem, hogy ez a történet tökéletesen esztelen, ép ésszel feldolgozhatatlan. Tehát egyáltalán nem úgy tekintettem már magamra új hazámban, mint egy kalandorra, aki végre célba ért, és a sok alakoskodásának köszönhetően élvezheti az élet örömeit. Mert pénzem volt bővében, a megvásárolt birtok elégségesnek mutatkozott, hogy egyre csak gyarapodjam, semmiben ne érezek szükségét, a nyájaim békésen legeltek, és évről-évre nagyobb haszonnal adtam túl a gyapjún, a vágójuhokon, megfelelő társadalmi kapcsolatokat alakítottam ki, korengedéllyel még jogosítványt is szerezhettem. De éppen ezért és ennek ellenére képtelen voltam úgy gondolni magamra, mint egy valóságos élőlényre. Örökös kétségek ébredtek bennem, hogy csak egy virtuális valóságban élek, hogy a pénz, amit elköltök, nem valóságos pénz, hogy a házam, amely egy kisváros közelében, egy patak partján feküdt, nem valóságos ház, és én valami ellopott életet élek. Amint talán úgy is volt. Képtelen voltam feldolgozni azt a lelki sivárságot, amely a régi életemből minden pillanatban felém sugárzott. Nem tudtam komolyan venni magam, és ez számtalanszor könnyelműségre, sőt ostobaságra ragadtatott. Amikor hosszabb és türelmes érdeklődés után megkértem egy nálam tíz évvel idősebb lány kezét, akivel a birkanyíróban ismerkedtem meg, váratlanul azt a választ kaptam, hogy egy ilyen előkelő klánból származó úriemberhez ő nem mehet férjhez.

Mire való hát ez az egész élet, kérdeztem magamtól, miféle csalfa tündér lopta el a lényemet, és varázsolt belőlem egy megközelíthetetlen szellemalakot. Mintha nem mondtam volna el mindazt, ami valóságosan az enyém. Nem tettem követhetővé és így létezővé az életemet. Az egész képzeletemnek nem lesz helyszíne, nem teremtettem meg az igazi fellépésem lehetőségét. Mintha éveken keresztül egy sötét színpadon bolyongtam volna, ahol nem találkoztam senki halandóval. Egy olyan ketreche zártam magamat a távolodó gyerekkorommal, amelynek minden fala kiálló szöveget rejtett. Aki olyan szerencsés, hogy nem adatik meg számára soha az alkalom, hogy magára ismerjen, az végeredményben elkerüli a boldogságot, kirekeszti magát az élők nyüzsgő áradatából, az süket és vak lesz a nagy és felkavaró érzésekre. Minden dolgot, amit eddig magaménak tudtam, csak elloptam, de a számomra idegenekkel soha nem teremtettem meg az igazi közösséget. Másoktól kellene pénzért szenvedést vásárolnom, gondolom, sok ilyen eladó élethelyzet van. Én magam csak szekulárisan vagyok képes az élet nagy és felemelő kínjaira. Egy hasonmás vagyok, akinek nincs, nem lehet eredetije.

Nyolc év múlva, tizennégy évesen számoltam fel a skóciai gazdaságomat, az ügyvéd, akivel a szerződést megkötöttem, csak az utolsó pillanatban közölte velem, hogy még egy görög szigeten is vannak érdekeltségeim, egy nagyon értékes ingatlan, amelynek további sorsáról is intézkednem kell. Mivel a bérlők és a gazdasági emberek már teljesen megtöltötték az udvart, nem

volt más választásom, mint engedelmet kértem az ügyvédtől, és visszavonulva a lakosztályomba, újra magamra öltöttem a régi jelmezemet, hogy végre nyomtalanul eltűnhessek megint.

Othon a sokévi kétségektől testileg és szellemileg elsorvadt szüleim vártak rám, akik már alig is értették meg a cselekedeteim mélyen bűnös voltát. Nem volt semmi más elképzelésem, mint hogy ennyi élettapasztalattal, a lelkeimet emésztő bűnöktől megtisztulva végre rátaláljak a nagyon egyszerű és engem közönségesen lealacsonyító régi életemre. Hogy megírjak mindent, ami még megíratlanul, homályos egzisztenciaként kísérti a múltamat. Hogy belevéssem a tudatomba az egész elhibázott és álnoksággal teli életemet, és végre a személyiségem közelébe férközzem. Egy olyan tehetetlen bábuba bújjak vissza, amelynek nincsenek szilárd képzei, de elegendő kétsége és félelme révén már a hálók sűrű és finom anyagát szövni maga köré, és a szövegeibe ágyazódva képes lesz arra, hogy egyenlővé képezze magát, hogy a szövődményei révén beazonosítható eligazítást adjon a bűnösségéről.

